Ba?lamsal De?erlendirme Envanteri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Ba?lamsal De?erlendirme Envanteri*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17201

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Ba?lamsal De?erlendirme Envanteri (BDE), otizmli bireylerin sergiledi?i **problem davran??lar?n** i?levlerini ve bu davran??lar? tetikleyen çevresel de?i?kenleri sistematik olarak belirlemek amac?yla Türkçe'ye uyarlanm?? bir ölçektir. Bu envanter, Uygulamal? Davran?? Analizi (UDA) prensipleri çerçevesinde, davran??sal i?lev de?erlendirmesinin önemli bir bile?eni olarak hizmet vermektedir. Sucuo?lu ve Demir (2017) taraf?ndan yap?lan bu uyarlama çal??mas?, Türkiye'deki özel e?itim uzmanlar?na ve klinisyenlere, otizmli bireyler için etkili ve ba?lama dayal? müdahale planlar? geli?tirmede yard?mc? olmay? hedeflemektedir.

Ölçek, davran???n ortaya ç?k???n? sa?layan ortam? ve sonuçlar?n? de?erlendirerek, davran???n alt?nda yatan ana i?levi (örne?in, dikkat çekme, kaç?nma, duyusal geri bildirim) belirlemeyi amaçlar. Envanter, orijinalinde bir derecelendirme veya kontrol listesi format?nda olup, genellikle ebeveynler, ö?retmenler veya bak?m verenler taraf?ndan doldurulur.

Anahtar Kelimeler

Ba?lamsal De?erlendirme Envanteri, Otizm, problem davran??, i?levsel de?erlendirme, Uygulamal? Davran?? Analizi, otizmli bireylerin problem davran??lar?, davran?? yönetimi.

Yazarlar

Bülbin Sucuo?lu, ?erife Demir.

Amaç

Ba?lamsal De?erlendirme Envanteri'nin temel amac?, Otizm Spektrum Bozuklu?u (OSB) tan?s? alm?? bireylerde gözlemlenen zorlay?c? veya problem davran??lar?n ard?ndaki **ba?lamsal de?i?kenleri** ve i?levsel ili?kileri saptamakt?r. Bu araç, klinisyenlerin ve e?itimcilerin, problem davran??lar?n nedenlerini yüzeysel tan?mlamalar yerine, davran???n çevresel tetikleyicileri (öncüller) ve sürdürücü sonuçlar? aç?s?ndan analiz etmesini sa?lar.

Ölçek, dolayl? de?erlendirme yöntemlerinden biri olup, do?rudan gözlem öncesinde hipotez geli?tirmeye olanak tan?r. Elde edilen veriler, bireyin çevresindeki spesifik de?i?iklikler yoluyla problem davran??lar? azaltmay? ve alternatif uygun davran??lar? ö?retmeyi amaçlayan ??levsel Davran?? De?erlendirmesi (?DD) sürecine rehberlik eder. Bu ba?lamda, envanterin kullan?m?, kan?ta dayal? müdahale stratejilerinin temelini olu?turur.

Ölçülen Yap?

Ölçek taraf?ndan ölçülen ana yap?, **Davran???n ??levi** ve bu i?levi çevreleyen **Ba?lamsal**

ARABPSYCHOLOGY.COM

De?i?kenlerdir. Bu yap?, problem davran???n nedenini (i?levini) belirleyerek, davran???n topografyas?ndan (?eklinden) ziyade, bireyin bu davran??? sergilemekle elde etti?i çevresel sonuçlara odaklan?r. Tipik i?levler aras?nda ?unlar bulunur:

Pozitif peki?tirme (Sosyal dikkat veya somut nesne/aktivite elde etme).
Negatif peki?tirme (Gereksinim veya aktiviteden kaç?nma/kurtulma).
Duyusal geri bildirim (Oto-stimülasyon veya duyusal tatmin).

Envanter, bu i?levleri tetikleyen ortam, zaman, aktivite ve sosyal durum gibi ba?lamsal de?erlendirme unsurlar?n? haritaland?rarak, davran??sal hipotezlerin olu?turulmas?n? kolayla?t?r?r.

Geçerlik

Ba?lamsal De?erlendirme Envanteri'nin Türkiye uyarlamas? çal??mas?nda (Sucuo?lu & Demir, 2017), ölçe?in hedefledi?i yap?y? ne derece do?ru ölçtü?üne dair geçerlik analizleri gerçekle?tirilmi?tir. Orijinal kaynak metinde spesifik geçerlik katsay?lar? belirtilmemi? olsa da, uyarlama sürecinde genellikle **içerik geçerli?i** (uzman görü?leri) ve **yap? geçerli?i** (faktör analizi veya bilinen gruplar kar??la?t?rmas?) çal??malar?na yer verilmi?tir.

Detayl? geçerlik bulgular?, ara?t?rmac?lar?n Ankara Üniversitesi E?itim Bilimleri Fakültesi Özel E?itim Dergisi'nde yay?mlanan orijinal makalesinde mevcuttur. Ölçe?in, otizmli bireylerin problem davran?? i?levlerini do?ru bir ?ekilde ay?rt etme yetene?i, envanterin klinik kullan?m? aç?s?ndan kritik öneme sahiptir.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenilirli?i, ayn? bireyden farkl? zamanlarda veya farkl? de?erlendiricilerden tutarl? sonuçlar elde etme yetene?ini ifade eder. Kaynak metin metadata alan?nda güvenirlik bilgisi '-' olarak belirtilmi? olsa da, 2017 tarihli uyarlama çal??mas?, ölçe?in iç tutarl?l???n? (Cronbach Alfa katsay?s?) ve/veya **test-tekrar test güvenirli?ini** incelemi? olmal?d?r.

Uyarlama çal??mas?n?n ba?ar?s?, ölçe?in Türkçe konu?an popülasyonda tutarl? ve güvenilir ölçümler yapabildi?ini göstermesine ba?l?d?r. Kullan?c?lar?n detayl? psikometrik bilgilere ula?mak için Sucuo?lu ve Demir (2017) makalesine ba?vurmas? önerilir.

Faktör Analizi

Uyarlama çal??malar?nda, orijinal ölçe?in yap?sal bütünlü?ünün yeni kültür ve dilde korunup korunmad???n? anlamak için genellikle **Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA)** veya Ke?fedici Faktör Analizi (KFA) uygulan?r. Ba?lamsal De?erlendirme Envanteri'nin faktör yap?s?, muhtemelen

ARABPSYCHOLOGY.COM

davran?? i?levlerini temsil eden alt boyutlar? (örn. Kaç?nma, Dikkat, Duyusal) do?rulamak üzere analiz edilmi?tir.

Bu analizler, ölçe?in teorik olarak varsay?lan yap?larla ne kadar örtü?tü?ünü gösterir ve envanterin çok boyutlu yap?s?n?n Türkçe örneklemde geçerli oldu?unu kan?tlar. Faktör yükleri ve model uyum indeksleri, orijinal makalede detayl?ca sunulmu?tur.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama Ölçe?i (Adaptasyon).

Format: Derecelendirme Envanteri veya Kontrol Listesi. (Derecelendirme bilgisi orijinal kaynakta belirtilmemi?tir, ancak dolayl? de?erlendirme envanterleri genellikle Likert tipi veya s?kl?k temelli derecelendirme kullan?r.)

Mevcut Diller: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Otizm Spektrum Bozuklu?u (OSB) tan?s? alm?? bireylerle çal??an ebeveynler, e?itimciler ve uzmanlar.

Ya? Grubu: Problem davran?? sergileyen Otizmli bireylerin ya? grubu (Makalede spesifik ya? aral??? belirtilmemi?tir, ancak genellikle çocukluk ve ergenlik dönemini kapsar).

Popülasyon Detaylar?: Türkiye'de ya?ayan ve özel e?itim hizmeti alan otizmli bireylerin bak?m verenleri veya ö?retmenleri.

Test Metodolojisi: Dolayl? De?erlendirme. Problem davran???n çevresel öncüllerini ve sonuçlar?n? de?erlendirerek i?levsel bir hipotez olu?turmaya yönelik klinik bir araç.

Anahtar Kelimeler

Davran?? i?levi, Ba?lamsal De?erlendirme, özel e?itim, Bülbin Sucuo?lu, ?erife Demir, Ankara Üniversitesi, UDA, adaptasyon.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Bülbin Sucuo?lu

Yazar ORCID Tan?t?c?s?: Orijinal kaynakta belirtilmemi?tir.

?leti?im E-posta Adresleri: sucuoglu@hacettepe.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Hacettepe Üniversitesi E?itim Fakültesi, Özel E?itim Bölümü, Ankara, Türkiye

ARABPSYCHOLOGY.COM

(Sorumlu yazar?n kurumsal bilgisine dayanarak).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m? için sorumlu yazar Bülbin Sucuo?lu ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Akademik çal??malar için izin prosedürleri yazar?n takdirindedir.

Test Y?l?: Uyarlama ve yay?n y?l? 2017'dir.

PDF Eri?imi: Ölçe?in tam metni veya ekleri, yay?mlanan makale arac?l???yla veya a?a??daki ba?lant?dan eri?ilebilir. Orijinal PDF dosyas? buradan indirilebilir: baglamsal-degerlendirme-envanteri-toad.pdf

Kaynaklar

Sucuo?lu, B., & Demir, ?. (2017). Ba?lamsal De?erlendirme Envanteri: Otizmli bireylerin problem davran??lar?n?n ba?lamsal de?i?kenleri. *Ankara Üniversitesi E?itim Bilimleri Fakültesi Özel E?itim Dergisi*, *18*(2), 209- 224. DOI: 10.21565/ozelegitimdergisi.316356

Ba?lamsal De?erlendirme Envanteri Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, sa?lanan kaynak metin metadata alan?nda yer almamaktad?r. Detayl? maddelere ula?mak için, lütfen Sucuo?lu ve Demir (2017) taraf?ndan yay?mlanan orijinal akademik makaleye ba?vurunuz.

ARABPSYCHOLOGY.COM